Riksteatern Hallands remissyttrande över Hallands kulturstrategi och kulturplan (dnr DNKS 240182)

Sammanfattning
Enligt vår uppfattning är förslaget till kulturstrategi och kulturplan välskrivna och lättillgängliga. Själva innehållet kan vi ställa oss bakom. Våra synpunkter är av mer övergripande karaktär och tar mer sikte på vad vi tycker saknas.

Vi tycker inte att civilsamhällets, den idéburna sektorns, roll för kulturen lyfts fram tillräckligt. Vi saknar konkreta åtgärder för att öka enskilda personers engagemang och inflytande i kulturlivet.

Vi saknar civilsamhället som en jämställd aktör bredvid regionen och kommunerna.

Kulturplanen borde innehålla en tydligare ambitionsnivå avseende hur regionens samverkan med civilsamhället ska utvecklas.

Kulturplanen andas New Public Management - att civilsamhället betraktas som en arvoderad utförare av offentligt styrd välfärd istället för en självständig och oberoende kraft för samhällsutveckling.

I ekonomiskt kärva tider anser vi, för att medel ska kunna frigöras för att stödja kulturskapare och civilsamhället, att regionen som politiskt styrd organisation dels ska begränsa sin egen kulturverksamhet till det som är absolut nödvändigt, dels se över sin egen byråkrati för att åstadkomma erforderliga effektiviseringar och besparingar.

Vi bifogar också ett förslag på skrivning hur Riksteatern Halland kan presenteras på sid 20/21 i kulturplanen, se **bilaga**.

Det civila samhället
Den civila delen av samhället, den idéburna sektorn, vilar på den enskilda människans engagemang för att på olika sätt utveckla och stärka samhället. Storleken på detta engagemang speglar på många sätt styrkan och robustheten i hela samhället och påverkar dess förmåga att möta yttre och inre påfrestningar. På kulturens område arbetar många kulturskapare under små omständigheter och många arrangörer verkar rent ideellt.

I kulturplanen framförs att civilsamhället står inför stora utmaningar med minskat engagemang och brist på återväxt. Detta kan enligt kulturplanen på sikt innebära ett försvagat kulturliv. Mot denna bakgrund borde försök gjorts att analysera orsakerna till denna utveckling. Detta hade varit särskilt angeläget då det på andra områden visat sig att ökad central planering och styrning av en verksamhet ofta är ett effektivt sätt att minska intresse och engagemang från enskilda. Åtgärder för att försöka vända denna negativa utveckling saknas, liksom hur man på ett strukturerat och konkret sätt skulle kunna stötta föreningslivet.

New Public Management

När New Public Management introducerades i den offentliga förvaltningen förändrades synen på civilsamhället successivt. Från att ha betraktats som en självständig kraft i det demokratiska samhället till att mer ses som en arvoderad utförare av offentligt styrd välfärd.

Synen på civilsamhället håller åter på att förändras, liksom synen på civilförsvaret. Kulturen är inte bara ett instrument att använda vid samhällsutveckling, utan en självständig kraft som påverkar och förändrar. Ett fritt och oberoende kulturliv och ett robust civilt samhälle är viktigt för ett samhälle i ständig förändring. Gamla sanningar och värderingar mår väl av att utmanas och diskuteras så att de inte stagnerar och blir till livlösa dogmer.

Det är därför bekymmersamt att så mycket av Region Hallands planering styrs av tankemodeller som idag inte framstår som helt i takt med tiden. Det är främst politiken som ska sätta upp mål för hur kulturen ska utvecklas och de organisationer som stöds ekonomiskt av regionen är skyldiga att ha samma prioriterade mål. Den samverkan som förväntas ske mellan organisationerna och regionen tycks ha som enda syfte att gemensamt uppnå de av politiken beslutade målen.

Allmänt kan man säga att historien visar att de som med centrala planer vill styra utvecklingen inom olika delar av samhället som inom jordbrukssektorn, näringslivet eller kulturen, sällan blir framgångsrika. Inte för att det är något fel på planerna i sig utan just för att de tar död på den enskildes personliga engagemang.

Kulturinstitutioner
När kulturen samlas i institutioner som i allt väsentligt finansieras med allmänna medel sker en kraftsamling inom vissa kulturområden. Detta vanligtvis på bekostnad av frihet och oberoende. Det är inte ovanligt att behovet av att styra kulturen också tar sig uttryck i att politiken utser ledamöter i institutionernas, eller för den delen, föreningars styrande organ.

Ett annat sätt att få inflytande över kulturutvecklingen kan vara att den politiska organisationen själv äger och driver olika kulturinstitutioner. En effekt av detta riskerar att bli att alltmer av tillgängliga resurser går åt att finansiera denna verksamhet “in house”. Byråkrati inom kulturen skiljer sig inte i detta avseende från annan byråkrati, när det kommer till dess inneboende växtkraft. Resultatet kan bli att resurserna till civilsamhället utarmas. I kulturplanen saknas, mot bakgrund av det kärva ekonomiska läget, överväganden kring hur civilsamhället och kulturen i ökad utsträckning skulle kunna stärkas genom effektiviseringar och besparingar inom regionens olika kulturverksamheter och byråkrati.

En starkare kulturregion
Halland strävar efter att bli en starkare kulturregion och detta ska förverkligas genom engagemang från många. Om civilsamhället och de idéburna organisationerna ska kunna vara en de i denna strävan måste förutsättningarna för dessa samhällsaktörer förbättras, detta också för att de nationella kulturpolitiska målen ska kunna uppnås. Vi saknar civilsamhället som en jämställd aktör bredvid regionen och kommunerna. Det civila samhället har samma behov av struktur som regioner och kommuner men civilsamhället bygger på andra principer men som ändå möjliggör en god samverkan med regionen och kommunerna.

Av kulturplanen framgår att regionen inrättat en tjänst som ska arbeta med det civila samhället. De civila organisationerna har behov av att ingå i taktiska, strategiska och operativa nätverk med regionen och kommunerna. Detta torde vara en förutsättning för att det ska vara möjligt att i framtiden uppnå en starkare kulturregion. Det är vår förhoppning att denna tjänst ska bidra till att stärka och utveckla de nätverk som finns idag och som många organisationer varit delaktiga i sedan lång tid tillbaka.

Interregional styrka inom kulturområdet
Regionerna i södra Sverige arbetar för en stark kultur inom konst och andra kulturområden, med mål att främja en likvärdig tillgång till kultur för invånare och besökare i södra Sverige.

De regionala riksteaterföreningarna och riksteatern nationellt har en liknande överenskommelse med strävan mot en stark scenkonst med tyngdpunkt på teater och arrangörsutveckling med mål att alla i Sverige ska ha likvärdig tillgång till scenkonst.

Då organisationerna har gemensamma målsättningar på scenkonstområdet utgör detta en utmärkt möjlighet att skapa en gemensam plattform för utveckling på scenkonstområdet. I kulturplanen saknas enligt vår mening tillräckligt tydliga riktlinjer hur samverkan med olika aktörer inom det civila samhället ska utvecklas.

Folkrörelsen som motvikt till politikens ambitioner att styra utvecklingen av kulturlivet
När demokratin växte fram i vårt land var folkrörelserna av stor betydelse. Utan frikyrkorna, nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen, bonderörelsen och de liberala strävandena hade vi säkerligen haft ett annat Sverige än idag. På kulturområdet sticker Riksteatern ut. Hjärtat i denna folkrörelse är de lokala arrangörsföreningarna med sina 40.000 medlemmar. Föreningarna är producentneutrala och erbjuder ett i hög grad varierat utbud av scenkonst. I varje region finns ett samverkansorgan, en regional riksteaterförening, som stöder och hjälper till att utveckla och samordna verksamheten i de lokala föreningarna. Centralt finns dels en producerande enhet som turnerar sina teaterproduktioner, dels också många expert funktioner som stöder scenkonsten i hela landet. Ombud från de lokala föreningarna fattar beslut beträffande de regionala föreningarna och den centrala verksamheten styrs av ombud från alla landets föreningar. På så vis byggs folkrörelsen upp kring den enskilde medlemmens engagemang.

Enligt vår uppfattning skulle kulturplanen må väl av att i större utsträckning präglas av ett folkrörelse- eller ett underifrånperspektiv, med ett uttalat syfte och med konkreta åtgärder, för att stärka den enskildes engagemang och inflytande. Annars kan det finnas en risk att planen, som så många andra offentligt producerade planer, mest blir en angelägenhet “in house”.

Björn Ericson Lena Teveldal
Ordförande verksamhetsledare

Bilaga 1

Sid 20, 21

Läshänvisning I detta kapitel beskrivs Hallands kulturliv 2024 utifrån olika kulturområden. Samverkan är helt avgörande för att nå målen i kulturplanen. Därför ska alla kulturområden gemensamt bidra till kulturplanens strategiska utvecklingsområden, prioriteringar och insatser. De beskrivs i det föregående avsnittet Strategiska utvecklingsområden.

Scenkonst

Scenkonstområdet innefattar dans, musik, cirkus, teater och blandformer och konst- och kulturformer som gatuteater, musikdramatik och revy. De konstnärliga uttrycken är ofta gränsöverskridande och utmanar publiken i nya spännande möten. Scenkonsten är beroende av såväl lokaler som arrangörer. Dans och cirkus kräver lokaler som är anpassade så att kulturskaparna kan utöva sin konstform utan att skada sig medan musik och talteater är mer beroende av lokalens storlek och ljudmiljö. Det finns behov av att utveckla samarbetet med länets arrangörer och främja nya arrangörer för att säkerställa att scenkonst kan nå hallänningarna. Utöver detta finns det en kompetensbrist gällande scentekniker.

Teater och cirkus

Teater- och cirkusområdet i Halland består av länets regionteater Teater Halland, professionella teatergrupper, revyer, en traditionell cirkus, arrangörer och amatörteaterföreningar. ’Hallands bildningsförbund erbjuder ett stöd till amatörteaterföreningar. Dessutom erbjuder kulturskolor och kommunala ungdomsverksamheter möjligheter för barn och unga att fördjupa sig i teater. Studieförbunden erbjuder liknande insatser för vuxna. Flera gymnasieskolor i Halland har teaterinriktningar inom sina estetiska program. Sturegymnasiet i Halmstad erbjuder spetsutbildning i teater, och Katrinebergs folkhögskola har en skådespelarlinje som är den enda eftergymnasiala teaterutbildningen i Halland. Genom produktioner som speglar angelägna frågor i människors liv kan teatern öppna upp för nya erfarenheter, reflektioner och gemensamma upplevelser. Halland är känt för sin starka revytradition som lever och frodas.

Region Halland arbetar för att ett brett spektrum av teaterupplevelser och eget skapande ska erbjudas länets invånare, oavsett var i regionen de bor eller hur gamla de är.

Grunduppdrag Teater Halland - producera professionell scenkonst för barn, unga och vuxna på en hög konstnärlig nivå, med sin verksamhet utgöra grunden för en stabil, långsiktig och väl förankrad utveckling av scenkonstproduktionen i Halland, - bidra till demokratiutvecklingen i samhället genom att ta aktiv del i samhällsdiskussioner, bjuda in grupper med skilda erfarenheter och våga problematisera det komplicerade samt - samverka nationellt och fortsätta söka nya internationella samarbetspartners.

Grunduppdrag Riksteatern Halland - Främja arrangörsutveckling med fokus på professionell scenkonst samt - stödja, stärka och utveckla arrangörsföreningars arbete genom kompetenshöjande, stödjande och samordnande insatser.

Tyngdpunkten av arrangörskapet, att förse medborgarna med professionell scenkonst, ligger hos de lokala arrangörerna som arbetar helt ideellt. I varje region finns en regional teaterförening. Alla dessa föreningar är anslutna till Riksteatern. Den Regionala föreningen är ett samverkansorgan för de lokala föreningarna i regionerna och har en viktig uppgift att stödja dessa. Det ideella engagemanget bidrar till att utveckla och stärka samhället och ökar samanhållningen och gemenskapen i samhället. De lokala arrangörerna och lokalhållarna har stor betydelse för den kulturella infrastrukturen till förmån för landsbygden och andra små och medelstora kommuner. Centralt finns dels en producerande enhet som turnerar sina scenkonstproduktioner, dels också många expertfunktioner som stöder scenkonsten i hela landet.

Utvecklare Region Halland har utvecklare för teater- och cirkusområdet med ett konst- och kulturfrämjande uppdrag. Uppdraget innebär att stödja, bevara och utveckla teater- och cirkusområdet samt öka dess tillgänglighet och synlighet för allmänheten.

Dans Rum för Dans är Hallands dansinstitution som drivs gemensamt av Falkenbergs kommun, Kungsbacka kommun och Region Halland. I länet finns även koreografer, professionella dansare och konstnärsdrivna organisationer. De koreografer och dansare som bor och verkar i Halland skapar föreställningar och utvecklar lokala mötesplatser och initiativ som stärker dansområdet och bjuder in till ett varierat utbud av dansupplevelser. Det finns möjligheter för barn och unga att dansa på sin fritid genom studieförbund, kulturskolor och kommunala ungdomsverksamheter. Vissa studieförbund erbjuder även dans för vuxna. Estetiska program med dansinriktning finns i två kommuner varav Sturegymnasiet i Halmstad erbjuder spetsutbildning inom dans. Många människor dansar på sin fritid även utanför dessa organisationer, i folkdanslag, privata dansskolor eller inom egna initiativ. Löftadalens folkhögskola erbjuder sommarkurser med inriktning på dans. Infrastrukturen för dans har utvecklats positivt under de senaste åren men förbättringar behövs fortfarande, både för de som utövar dans och för publiken.

Arbetet inom Regionsamverkan Sydsverige är av hög vikt för den nationella och internationella infrastrukturen för dans. Grunduppdrag Rum för Dans - Skapa ett dansutbud med bredd och spets genom gästspel, residensverksamhet och samproduktion samt - skapa förutsättningar för delaktighet och kunskapsutveckling kring dansområdet. Rum för Dans har även ett konst- och kulturfrämjande uppdrag. Uppdraget innebär att stödja, bevara och utveckla dansområdet samt öka dess tillgänglighet och synlighet för allmänheten.

22 Regionsamverkan Sydsverige Inom Regionsamverkan Sydsverige samverkar dansområdet för att stärka infrastrukturen och öka tillgängligheten till dans samt vara en stark röst nationellt och internationellt.

Joki Malin RK STAB

Från: Lena Teveldal <Lena.Teveldal@riksteatern.se>
Skickat: den 30 juni 2024 14:06
Till: REGION HALLAND officiell e-post
Kopia: Björn Ericson
Ämne: Remissyttrande på Hallands kulturstrategi och kulturplan DNKS 240182
Bifogade filer: Remissvar Riksteatern Halland.pdf; Bilaga 1 Kulturplanen.docx

Vänligen

Lena Teveldal
Utveckling och verksamhetsledare för Riksteatern Halland
E-post: lena.teveldal@riksteatern.se
Mobil: 0703-22 13 97
www.riksteatern.se/halland